

अथावसरप्राप्तानलङ्कारानाह ।

(६३१) शब्दार्थयोरस्थिरा ये धर्माः शोभातिशायिनः ।

रसादीनुपकुर्वन्तोऽलङ्कारास्तेऽङ्गदादिवत् ॥

यथा अङ्गदादयः शरीरशोभातिशायिनः शरीरिणमुप-
कुर्वन्ति तथानुप्रासोपमादयः शब्दार्थशोभातिशायिनो रसा-
देरूपकारका ये तेऽलङ्कारा अस्थिरा इति नैषां गुणवदा-
वश्यकी स्थितिः । शब्दार्थयोः प्रथमं शब्दस्य बुद्धिविषयत्वात्
शब्दालङ्कारेषु वक्तव्येषु शब्दार्थालङ्कारस्यापि पुनरुक्तवदाभा-
सस्य चिरन्तनैः शब्दालङ्कारमध्ये लक्षितत्वात् प्रथमं तमेवाह ।

(६३२) आपाततो यदर्थस्य पौनरुक्त्यावभासनं ।

पुनरुक्तवदाभासः स भिन्नाकारशब्दगः ॥

उदाहरणं ।

“भुजङ्गकुण्डली व्यक्तशशिभ्रंशुशीतगुः ।

जगन्त्यपि सदापायादव्याचेतोहरः शिवः” ॥

अत्र भुजङ्गकुण्डल्यादिशब्दानां आपातमात्रेण सर्पाद्यर्थतया
पौनरुक्त्यप्रतिभासनं । पर्यवसाने तु भुजङ्गरूपं कुण्डलं विद्यते
यस्येत्याद्यन्यार्थत्वं । पायादव्यादित्यत्र क्रियागतोऽयमलङ्कारः ।
पायादित्यस्यापायादित्यत्र पर्यवसानात् । भुजङ्गकुण्डलीतिश-
ब्दयोः प्रथमस्यैव परिवृत्तिसहत्वं* । हरः शिव इति द्वितीयस्यैव ।
शशिभ्रंशु इति द्वयोरपि । “भाति सदा न त्याग इति” नद्व-

* पर्यायशब्दोपादानेऽपि प्रकृतोपयोगित्वं ॥ टी० ।